

NAMANGANLIK SHOIRLAR: ADABIY MEROS VA ZAMONAVIY IJODIYAT

Namangan viloyat tarixi va madaniyati davlat muzeyi Adabiyot bo'limi

ilmiy hodimi: M.Rahimova

O'zbek adabiyoti rivojida viloyatlarning roli katta ahamiyat kasb etadi. Har bir hudud o'ziga xos adabiy maktab, estetik mezon va poetik yo'nalish bilan ajralib turadi. Namangan viloyati ham ana shunday adabiy-madaniy markazlardan biri bo'lib, bu yerdan yetishib chiqqan ko'plab shoirlar o'zbek she'riyatining taraqqiyotiga munosib hissa qo'shganlar. Ularning ijodi milliy qadriyatlar, ma'naviy tafakkur va estetik go'zallik uyg'unligida shakllangan.

Tarixiy shoirlar: Ma'naviy meros va xalqona ruh

Namangan adabiy muhitida eng yirik siymolardan biri bu – **Boborahim Mashrab** (1657–1711) bo'lib, u o'zining chuqur falsafiy, tasavvufiy qarashlari bilan nafaqat Namangan, balki Markaziy Osiyo adabiy makonida muhim o'rin tutadi. Mashrab ijodining asosiy g'oyalari – ilohiy muhabbat, ma'rifat, ruhiy ozodlik va dunyoviy bandlikdan voz kechishdir. U hazrat Navoiy an'alarini davom ettirib, xalq tilida, soddaligi va obrazlilikda yaratilgan she'rlari orqali keng ommaga murojaat qilgan.

Adabiyotshunos A. Orifjonov o'z tadqiqotida shunday yozadi:

“Mashrab ijodi xalq og'zaki ijodi bilan kitobiy adabiyot o'rtasidagi ko'prik vazifasini bajardi. Uning tasavvufiy g'oyalari xalq qalbiga yaqin, badiiy obrazlar orqali ifodalangan” (Orifjonov A. *"Mashrab merosi va uning badiiy tafakkurdagi o'rni"*. – Toshkent: Fan, 2001. 67-bet).

Mashrabning "Mabdai nur", "Fazliya", "Devoni Mashrab" kabi asarlari orqali u o'zining chuqur ichki dunyosi va falsafiy tafakkurini namoyon etgan.

Bugungi kunda ham uning ijodi tadqiq etilib, adabiy meros sifatida o'rganib kelinmoqda.

Zamonaviy adabiy jarayon va Namangan shoirlari

XX–XXI asrlar davomida Namanganlik shoirlar orasida yangi avlod vakillari – *Mavluda Jo'rayeva, Maqsuda Eshonqulova, Dono Nazarbekova* kabi shoirlar o'zbek adabiyotiga yangi ohang, yangi ruh olib kirdi. Ularning ijodida zamonaviy ayolning ichki kechinmalari, hayotga, jamiyatga bo'lgan munosabati, sevgi va fidoiylilik kabi mavzular ilgari suriladi.

Filologiya fanlari doktori G. Mamatqulova o'z maqolasida yozadi:

“Zamonaviy o'zbek adabiyotidagi ayol obrazlarining poetik talqini ayniqsa, viloyatlardan yetishib chiqqan shoirlar ijodida o'ziga xos, hayotiy va chuqur hissiylik bilan tasvirlanmoqda” (*Mamatqulova G. "Zamonaviy o'zbek she'riyati: ayol shoirlar poetikasi", Adabiyotshunoslik jurnali, 2020, №4. – B. 34.*)

Namanganlik shoirlarning ijodida milliylik, xalqona ruh, diniy-ma'naviy qadriyatlar bilan birga, global madaniyat va zamonaviy dunyoqarashlar ham aks etmoqda.

Xulosa

Namangan adabiy muhiti o'zbek adabiyotining rivojida muhim o'rin egallaydi. Tarixiy shoirlar, xususan Mashrab ijodi – bu ma'naviy o'zlik, diniy-falsafiy tafakkur va xalqona estetik tafakkurning timsoli bo'lsa, zamonaviy shoirlar esa bugungi o'zbek she'riyatida ayollik hissi, zamonaviy ong va estetik yangilanishni namoyon qilmoqda. Bu adabiy jarayonni chuqur tadqiq etish, maktablarda va oliy ta'lim muassasalarida keng targ'ib qilish muhim masala bo'lib qolmoqda. Namanganlik shoirlarning ijodi – bu nafaqat o'zbek she'riyati, balki butun Turkiston adabiy makonining bebaho merosidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Orifjonov A. *Mashrab merosi va uning badiiy tafakkurdagi o'rni*. – Toshkent: Fan, 2001.
2. Mamatqulova G. *Zamonaviy o'zbek she'riyati: ayol shoiralar poetikasi*. // Adabiyotshunoslik jurnali, 2020, №4.
3. Qurbonov Sh. *O'zbek adabiyoti tarixi*. – Toshkent: O'qituvchi, 1998.
4. Karimov I. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Matyoqubov O. *O'zbek xalq og'zaki ijodi va adabiy an'analari*. – Namangan: Ilm ziyo, 2015.